

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 172-01-2/2020/10 EPA 1218–VIII
Ljubljana, 24. 2. 2021

Državni svet Republike Slovenije je na 37. seji, 24. 2. 2021, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16), sprejel naslednje

M n e n j e

k Dopolnjenemu predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2I) - druga obravnava

Državni svet je obravnaval Dopolnjen predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2I), ki ga je v osnovni različici v obravnavo Državnemu zboru po rednem postopku predložila skupina poslank in poslancev s prvopodpisano Mašo Kociper (v nadaljevanju: predlagatelj).

Državni svet dopolnjen predlog zakona **podpira**.

Državni svet ugotavlja, da želi predlagatelj s predlaganimi spremembami in dopolnitvami Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) zagotoviti višji življenjski standard bodočim upokojevcem in njihovo enakopravno obravnavo pri odmeri pokojnine, in sicer na način, da je v prvotno predloženi različici predloga zakona predlagal skrajšanje prehodnega obdobja za uveljavitev višjega odstotka za odmero starostne, invalidske ali vdovske pokojnine s šestih na tri leta, zaradi česar je bila predvidena dodatna obremenitev blagajne pokojninskega in invalidskega zavarovanja (za približno 116 milijonov evrov v obdobju do vključno 2025), posredno pa tudi proračuna Republike Slovenije na podlagi povečane dodatne obveznosti do Zavoda za pokojninsko invalidsko zavarovanje.

Državni svet je bil seznanjen z mnenjem Vlade Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada), ki je predlagano novelacijo zakonskih določb v prvotno predloženi različici podprla, a v nadaljevanju zakonodajnega postopka napovedala vložitev amandmajev, na podlagi katerih bi se prehodno obdobje za dvig odmernega odstotka na 63,5 % skrajšalo na štiri namesto na tri leta. S tem bi se po oceni Vlade bolj enakomerno porazdelilo predvideno dodatno obremenitev blagajne pokojninskega in invalidskega zavarovanja, hkrati pa zagotovilo pravičnejše pogoje za upokojevanje z vidika upokojevcem, ki so se že ali se še bodo upokojili pred morebitno predlagano spremembo zakona. Državni svet dodatno ugotavlja, da je skrajšanje obdobja zgolj na štiri in ne tri leta ter začetek višjega dviga odmernega odstotka že s 1. 1. 2022 na 53. seji Komisije Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide 28. 1. 2021 podprl tudi Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (Zavod), za katerega bi bila tudi tehnično takšna rešitev izvedljiva.

Državni svet ugotavlja, da so bili na podlagi mnenja Vlade v obravnavo in sprejem pristojnemu odboru Državnega zbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide predloženi tako amandmaji predlagatelja kot tudi poslanskih skupin NSi, SDS in SMC, s katerim je bilo med drugim predlagano skrajšanje prehodnega obdobja za dvig odmernega odstotka na štiri namesto na tri leta.

Državni svet izraža podporo predlogu za skrajšanje obdobja za dvig odmernega odstotka in s tem hitrejši izenačitvi položaja žensk in moških z vidika pogojev za odmero pokojnine. Seznanjen je bil tudi s pozivom k izvedbi podrobnejših analiz finančnih posledic predloženih sprememb veljavne zakonodaje, izraženim v razpravi pristojne Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide, saj bodo predvideni posegi v zakonodajo lahko v pomembni meri vplivali na obremenitev blagajne pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Slednja je bila namreč dodatno obremenjena že na podlagi nekaj zadnjih sprememb zakonodaje (dvig izplačila za vztrajanje v delovnem razmerju tudi po izpolnjenih pogojih za upokojitve z 20 na 40 % starostne pokojnine, ki bi delavcu sicer pripadla ob takojšnji upokojitvi; sprejem 21. in 22. člena Zakona o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije COVID-19 (Uradni list RS, št. 203/20) itd.).

Državni svet ob zavedanju, da se bo s hitrejšim dvigom odmernega odstotka za moške odpravilo vsaj del neenakosti v sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja, izpostavlja še dve drugi problematični področji, ki se dotikata vsebine ZPIZ-2, in sicer izjemno nizke invalidske pokojnine, pa tudi s sprejemom ZPIZ-2 povzročeno diskriminacijo med invalidi v zvezi z nadomestili za telesno okvaro.

Prvo problematiko - nizke invalidske pokojnine, ki ne dosegajo niti ravni minimalnega dohodka (po podatkih Zavoda je 2020 kar 3564 oseb prejelo invalidsko pokojnino, nižjo od 300 evrov, pri povprečni delovni dobi približno 14 let, kar je po oceni Državnega sveta nespodobno za socialno državo), je pristojna Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide 2020 obravnavala večkrat in pri tem dobila zagotovilo pristojnega Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, da se jo bo uredilo v najkrajšem možnem času. Pristojno ministrstvo je tudi na 53. seji Komisije Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide, 28. 1. 2021, ob obravnavi aktualne novele ZPIZ-2I, izrecno napovedalo, da je predlog zakonske ureditve navedenega področja že pripravljen in da bo v kratkem vložen v zakonodajno proceduro. Državni svet navedeno informacijo sprejema z zadovoljstvom in upa, da bo napoved pristojnega ministrstva uresničena v čim krajšem možnem času.

Državni svet hkrati ugotavlja, da je bil prvi delni korak k razrešitvi problematike nizkih invalidskih pokojnin narejen že na 25. seji Odbora Državnega zbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide, 9. 2. 2021, saj je bil ob obravnavi aktualne novele ZPIZ-2I sprejet amandma poslanskih skupin NSi, SDS in SMC k 2. členu predloga zakona, s katerim se, ne glede na določbe ZPIZ-2, ki urejajo odmero invalidske pokojnine, zavarovancu, ki je pridobil pravico do invalidske pokojnine, zagotovi invalidsko pokojnino v znesku, ki se leta 2021 določi v višini 41 % najnižje pokojninske osnove.

Državni svet ugotavlja, da bi na podlagi navedenih določb, ob upoštevanju najnižje pokojninske osnove iz decembra 2020 (912,74 evra), zagotovljena invalidska pokojnina znašala 374,42 evra, ob upoštevanju uskladitvi pokojnin za 2,5 % pa 383,60 evra, s čimer bi se v precejšnji meri približali znesku minimalnega dohodka, ki trenutno znaša 402,18 evra, k čemur je, kot že navedeno, večkrat pozvala pristojna komisija Državnega sveta.

Državni svet dodatno ugotavlja, da se bo na podlagi sprejetega amandmaja poslanskih skupin NSi, SDS in SMC za nov 4.a člen invalidsko pokojnino v višini 41 % najnižje pokojninske osnove zagotovilo tudi vsem tistim uživalcem invalidske pokojnine, ki so pravico pridobili že po predhodno veljavnih predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, izjema so zgolj uživalci invalidske pokojnine, ki jim je bila slednja odmerjena za ožji obseg pravic.

Državni svet poziva poslanke in poslance, da se tudi v prihodnje angažirajo pri reševanju katere od dlje časa trajajočih problematik, ki jih pogosto izpostavljajo Državni svet in njegove komisije, saj se je v praksi izkazalo, da je usoda posameznega zakonskega predloga velikokrat odvisna prav od njegovega predlagatelja. Državni svet se sicer trudi z vlaganjem nekaterih zakonodajnih sprememb in dopolnitev, a bi večkrat potreboval tudi kakšno dodatno podporo.

Tako je npr. Državni svet na podlagi večletne neodzivnosti pristojnih organov leta 2020 vložil v zakonodajno proceduro novelo Zakona o pokojninskem invalidskem zavarovanju (EPA 1348-VIII; ZPIZ-2J). Njena vsebina se nanaša na drugo, zgoraj omenjeno problematiko - neutemeljeno neenakost med zavarovanci, ki so upravičeni do nadomestila za telesno okvaro (t. i. invalidnine). Vsi omenjeni zavarovanci imajo telesno okvaro, ki je nastala kot posledica poškodbe ali bolezni. Neenakost med njimi je nastala po sprejemu Zakona ZPIZ-2, od kar so do nadomestila za telesno okvaro upravičeni samo tisti zavarovanci, ki se poškodujejo na delu ali jim je invalidnost nastala zaradi poklicne bolezni. Ostali invalidi, pri katerih je njihova telesna okvara nastala kot posledica bolezni ali poškodbe izven dela, pa do nadomestila za telesno okvaro niso upravičeni. S tem se želi osebam, katerih telesna okvara je nastala izven dela, ponovno omogočiti dostop do pravice do nadomestila za telesno okvaro, ki je po 1. 1. 2013 niso mogli več pridobiti.

Najpomembnejši cilj dopolnitve predmetnega zakona, katerega vlagatelj je Državni svet, je odpraviti neenakost med zavarovanci, ki imajo telesno okvaro, ki je nastala kot posledica bolezni ali poškodbe izven dela pred 1. 1. 2013, in tistimi, ki jim je iz enakih razlogov nastala telesna okvara po tem datumu. Med njimi namreč v njihovi funkcionalnosti ni nobene osebne razlike, zato je neenakopravnost še toliko večja.

Omenjena novela ZPIZ-2J trenutno še čaka na obravnavo na pristojnem Odboru Državnega zbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide, Državni svet pa poziva navedeni odbor ter Državni zbor, da navedeno novelo čim prej obravnavata in da jo Državni zbor sprejme ter posledično odpravi neenakost med upravičenci do nadomestila za telesno okvaro. Stališče Vlade do predloženih rešitev je namreč odklonilno, saj napoveduje sprejem sistemskih rešitev, kar pa, kot kaže, še ne bo kmalu, saj je na 53. seji Komisije Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide 28. 1. 2021 predstavnica Ministrstva za delo, družino, socialne

zadeve in enake možnosti pojasnila, da večjih premikov na tem področju ni moč izvesti, dokler se ne uredi že dolgo trajajočo pomanjkljivost sistema telesnih okvar – dokončno pripravo in sprejem Pravilnika s seznamom telesnih okvar, ki je prav tako že več let v pripravi na Ministrstvu za zdravje. Tudi na to problematiko sta pristojna Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide ter Državni svet pristojne državne organe opozorila že večkrat.

Alojz Kovšca
predsednik